

Laidiens: 08.09.2000., Nr. 313/315

Ministru kabineta noteikumi Nr. 307

Rīgā 2000.gada 5.septembrī (prot. Nr. 41, 13.§)

Valsts nozīmes derīgo izrakteņu un atradņu, kā arī valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanas kārtība

Izdoti saskaņā ar likuma "Par zemes dzīlēm" 1.panta 18. un 19.punktu un 10.panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka valsts nozīmes derīgo izrakteņu un atradņu, kā arī valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanas kārtību. Šie noteikumi nav attiecināmi uz ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves kārtību Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā, kontinentālajā šelfā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, kā arī uz jūrā veicamo ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbu licencēšanas konkursu kārtību.
2. Neatkarīgi no zemes un tās dzīļu piederības valsts nozīmes derīgos izrakteņus, atradnes un zemes dzīļu nogabalus izmanto saskaņā ar likumu "Par zemes dzīlēm", citiem normatīvajiem aktiem un Latvijas Republikai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem.
3. Valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes statuss ir šo noteikumu pielikumā minētajām derīgo izrakteņu atradnēm, kā arī atradnēm, kurās iegūst valsts nozīmes derīgos izrakteņus.
4. Priekšlikumus par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes statusa vai valsts nozīmes zemes dzīļu nogabala statusa piešķiršanu sagatavo Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar citām ieinteresētajām valsts pārvaldes institūcijām, nozaru zinātniskās pētniecības iestādēm un profesionālajām savienībām.
5. Atradnes nozīmību novērtē atbilstoši šādiem kritērijiem:
  - 5.1. atradnē iegūstamo derīgo izrakteņu veidi un kvalitāte;
  - 5.2. krājumu daudzums un izpētes detalitāte;
  - 5.3. krājumu blīvums (daudzums uz vienu hektāru);
  - 5.4. atradnes ekspluatācijas ģeoloģiski tehniskie apstākļi;
  - 5.5. atradnes atrašanās vieta un saimnieciskā infrastruktūra;
  - 5.6. derīgo izrakteņu atbilstība augstas kvalitātes konkurētspējīgu materiālu ražošanai;
  - 5.7. attiecīgo derīgo izrakteņu tirgus pieprasījums valstī (reģionā);
  - 5.8. attiecīgo derīgo izrakteņu krājumu nozīme valsts vai reģiona ekonomikā.

6. Zemes dziļu nogabala nozīmību novērtē atbilstoši šādiem kritērijiem:

6.1. zemes dziļu nogabala ģeoloģiskās uzbūves piemērotība valstiski svarīgu ar derīgo izrakteņu ieguvī nesaistītu pazemes objektu ierīkošanai un izmantošanai;

6.2. nepieciešamība ievērot īpašas zemes dziļu aizsardzības prasības zemes nogabalos, kuros notiek pazemes ūdeņu ieguve, ja akceptētie krājumi pārsniedz 15000 kubikmetru diennaktī no pirmā (no zemes virsmas) pazemes ūdens horizonta, no kura tiek iegūts ūdens.

II. Zemes īpašuma lietošanas tiesību un saimnieciskās darbības aprobežojumi valsts nozīmes derīgo izrakteņu, atradņu un zemes dziļu nogabalu platībās

7. Ja zemes īpašniekam (lietotājam) piederošajās zemes dzīlēs ir valsts nozīmes derīgie izrakteņi, atradne vai zemes dziļu nogabals, zemes īpašuma lietošanas tiesības ir aprobežotas un zemes īpašnieks (lietotājs) var izmantot valsts nozīmes derīgos izrakteņus, atradnes vai zemes dziļu nogabalu tikai pēc zemes dziļu izmantošanas atļaujas (licences) saņemšanas.

8. Ja zemes dzīlēs ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne vai zemes dziļu nogabals un zemes īpašuma lietošanas tiesības ir aprobežotas, šie aprobežojumi ir ierakstāmi zemesgrāmatā likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

9. Zemes īpašuma lietošanas tiesību aprobežojums platībās, kurās ir nafta un pazemes ūdeņi, tiek ierakstīts zemesgrāmatā tikai pēc tam, kad Valsts ģeoloģijas dienests ir akceptējis naftas vai pazemes ūdeņu atradni, tās krājumus un izplatības laukumu zemes virspusē.

10. Zemes īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu var noteikt gan zemesgrāmatā ierakstītiem, gan zemesgrāmatā neierakstītiem zemes īpašumiem.

11. Valsts zemes dienests iezīmē zemes īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu zemes īpašuma robežu plānos un reģistrē minēto aprobežojumu nekustamā īpašuma valsts kadastrā.

12. Atsevišķus ūdensapgādes urbumus, kas dziļāki par 20 metriem, un to aizsargjoslas iezīmē zemes īpašuma robežu plānos, kā arī ieraksta zemesgrāmatā.

13. Zemes platībās, kurās ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes un nogabali, ir noteikti šādi saimnieciskās darbības aprobežojumi:

13.1. attiecīgās zemes platības apbūvē un pazemes būves ierīko pēc Valsts ģeoloģijas dienesta rakstiskas atļaujas saņemšanas;

13.2. zemes platību izmantošanas nosacījumi saimnieciskajai darbībai, ja tā var nodarīt kaitējumu valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm vai zemes dziļu nogabaliem, jāaskaņo ar zemes dziļu izmantotāju vai, ja zemes dziļu izmantošana vēl nav sākta, - ar Valsts ģeoloģijas dienestu;

13.3. zemes platībās, kurās ir izpētītas un izmantojamas pazemes ūdeņu atradnes (ūdens ieguves vietas) vai uz kurām ir atsevišķas akas, jāievēro prasības, kas likumos un citos normatīvajos aktos ir noteiktas attiecībā uz aizsargjoslām ap ūdens ņemšanas vietām.

14. Zemes īpašnieks (lietotājs) nedrīkst ierobežot vai traucēt valsts nozīmes derīgo izrakteņu, atradņu un zemes dziļu nogabalu ģeoloģisko izpēti (arī tehnoloģisko paraugu ņemšanu), zinātnisko pētījumu veikšanu un monitoringu, ja Valsts ģeoloģijas dienests ir izsniedzis attiecīgu atļauju (licenci) minēto darbu veikšanai. Attiecīgos darbus veic ar zemes īpašnieku (lietotāju) saskaņotā laikā un teritorijā.

III. Valsts nozīmes derīgo izrakteņu, atradņu un zemes dziļu nogabalu nodošana izmantošanai

15. Neatkarīgi no zemes un tās dziļu piederības atļaujas (licences) tiek izsniegtas konkursa (izsoles) kārtībā.

16. Konkursu (izsoli) atļaujas (licences) saņemšanai (turpmāk - konkurss (izsole)) neizsludina šādos gadījumos:

16.1. dzeramā pazemes ūdens ieguvei (ierīkojot un izmantojot grodu, iedzītās un urbtās akas, dziļākas par 20 metriem) individuālajiem lietotājiem personiskām vajadzībām;

16.2. dzeramā pazemes ūdens ieguvei pilsētu un pagastu pašvaldību ūdens ieguves vietās. Ja paredzēts, ka dzeramo ūdeni iegūs uzņēmums (uzņēmēj sabiedrība), pašvaldība (pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi) var rīkot konkursu (izsoli);

16.3. ja zemes dziļu izmantotāji ieguvuši tiesības un izmanto valsts nozīmes zemes dziļu nogabalu vai valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradni, kurai valsts nozīmes statuss tiek piešķirts pēc šo noteikumu stāšanās spēkā.

17. Priekšlikumus konkursu (izsoļu) organizēšanai un to nolikumu sagatavošanai izstrādā Valsts ģeoloģijas dienests, ņemot vērā:

17.1. noteiktā kārtībā pieņemtās derīgo izrakteņu izmantošanas koncepcijas, nacionālās programmas, reģionālos un rajonu teritoriālpilnojumus, kā arī ieinteresēto valsts institūciju, nozaru zinātniskās pētniecības iestāžu un profesionālo savienību priekšlikumus un atzinumus;

17.2. to zemes īpašnieku (izņemot valsti) iesniegumus, kuru teritorijā atrodas valsts nozīmes derīgie izrakteņi, atradnes vai zemes dziļu nogabali. Minēto iesniegumu izvērtēšanai Valsts ģeoloģijas dienests var pieprasīt ieinteresēto valsts institūciju, kā arī ekspertu atzinumus;

17.3. citu fizisko vai juridisko personu iesniegumus, ja zemes īpašniekiem, kuru teritorijā atrodas valsts nozīmes derīgie izrakteņi, atradnes vai zemes dziļu nogabali, nav iebildumu pret konkursa (izsoles) rīkošanu. Minēto iesniegumu izvērtēšanai Valsts ģeoloģijas dienests var pieprasīt ieinteresēto valsts institūciju, kā arī ekspertu atzinumus.

18. Zemes īpašnieki (izņemot valsti), kuru īpašuma teritorijā ir konkursam (izsolei) pieteiktie valsts nozīmes derīgie izrakteņi, atradnes vai zemes dziļu nogabali, var iesniegt Valsts ģeoloģijas dienestā savus priekšlikumus konkursa (izsoles) nosacījumu izstrādei.

19. Konkursa (izsoles) nolikumā nosaka konkursa (izsoles) objektus, nosacījumus un norises gaitu.

20. Konkursa kārtību ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves atļauju (licenču) saņemšanai nosaka Ministru kabinets.

21. Valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradņu, zemes dziļu nogabalu un pazemes ūdeņu atradņu izmantošanas jomā (izņemot šo noteikumu 16.punktā minētos gadījumus) konkursa (izsoles) nolikuma sagatavošanas un apstiprināšanas kārtība, kā arī konkursa (izsoles) rezultātu izvērtēšanas kārtība ir šāda:

21.1. vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs izveido komisiju konkursa (izsoles) organizēšanai, kurā iekļauj ieinteresēto valsts institūciju pārstāvjus, un apstiprina minētās komisijas sagatavoto un ar pašvaldībām, kuru administratīvajā teritorijā ir attiecīgā atradne vai zemes dziļu nogabals, saskaņoto konkursa (izsoles) nolikumu;

21.2. šo noteikumu 21.1.apakšpunktā minētā komisija izvērtē iesniegtos priekšlikumus un nosaka konkursa (izsoles) uzvarētāju.

22. Konkursa (izsoles) nolikumā var paredzēt šādas dalības daļas zemes dziļu izmantošanā:

22.1. valsts (pašvaldības) daļu;

22.2. Latvijas uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) daļu;

22.3. ārvalstu pārstāvju daļu;

22.4. zemes īpašnieka (izņemot valsti un pašvaldību) daļu.

23. Konkursa (izsoles) nolikuma saņemšanas kārtību un kārtību, kādā paredzēta konkursa (izsoles) norise, norāda konkursa (izsoles) uzaicinājumā. Uzaicinājumu publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

24. Ja konkursa (izsoles) nosacījumiem atbilst vairāki līdzvērtīgi pretendenti un viens no tiem ir zemes īpašnieks, kura teritorijā atrodas izmantošanai nododamā valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne vai zemes dziļu nogabals, par konkursa uzvarētāju atzīstams minētais zemes īpašnieks.

25. Atļauju (licenci) konkursa (izsoles) uzvarētājam izsniedz Valsts ģeoloģijas dienesta Licencēšanas nodaļa.

26. Valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes vai zemes dziļu nogabalus var izmantot vienam vai vairākiem zemes dziļu izmantošanas mērķiem.

27. Lai saņemtu atļauju (licenci), nepieciešama attiecīgās atradnes pase. Pases veids un saturs noteikts Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumos Nr.239 "Zemes dziļu izmantošanas noteikumi".

28. Pamatojoties uz pazemes ūdens atradnes pases datiem, reģionālā vides pārvalde ūdens lietošanas atļaujās nosaka ūdens ieguves limitus, piemēro dabas resursu nodokļa likmes un reģistrē izmantojamās pazemes ūdens horizontus.

29. Valsts nozīmes derīgos izrakteņus, atradnes un zemes dziļu nogabalus fizisko vai juridisko personu īpašumā esošajās zemes platībās drīkst izmantot tikai pēc tam, kad zemes īpašnieka un zemes dziļu izmantotāja noslēgtajā zemes nomas līgumā ir iekļauta arī zemes dziļu izmantošanas tiesību nodošana.

30. Ja zemesgabala un tādas valsts nozīmes derīgā izrakteņa ieguves ietaises, kas ierīkota pirms zemesgabala atdošanas likumīgajam īpašniekam vai pirms tā privatizācijas, īpašnieks nav viena un tā pati persona, ietaises īpašnieks attiecīgo valsts nozīmes derīgo izrakteni var izmantot tikai pēc šo noteikumu 29.punktā minētā līguma noslēgšanas.

31. Ja šo noteikumu 30.punktā minētajam nosacījumam atbilstoša ietaise ir paredzēta pazemes ūdens ieguvei (ūdensapgādes urbums) un saskaņā ar šo noteikumu 12.punktā noteiktajām prasībām ir ierakstīta zemesgrāmatā kā apgrūtinājums, tad, lai veiktu pazemes ūdens ieguvi, šo noteikumu 29.punktā minētajā līgumā jāparedz:

31.1. zemes lietošanas tiesību nodošana tādā platībā, lai nodrošinātu ūdensapgādes urbuma izmantošanu, attiecīgajā platībā iekļaujot stingrā režīma aizsargjoslu, piebraucamo ceļu un zemi ar ūdensvadu un tā aizsargjoslu;

31.2. piebraucamo ceļu izmantošanas kārtība, ja nav noteikts ceļa servitūts.

32. Līgums, kas paredz zemes dziļu izmantošanas tiesību nodošanu, neatbrīvo ūdensapgādes urbuma izmantotāju no ūdens lietošanas atļaujas saņemšanas.

33. Lai saņemtu licenci jauna ūdens ieguves urbuma ierīkošanai, pieteikumam zemes dziļu licences saņemšanai jāpievieno vietas izvēles saskaņojums ar attiecīgo reģionālo vides pārvaldi un Valsts sanitārā dienesta teritoriālo struktūrvienību.